

Respons

Hviterussland: Dekret nr. 1 og tvangsarbeid for rusmisbrukere

- Hva er Dekret Nr.1? Hva innebærer dekretet for hviterussere, og hvem er omfattet?
- Finnes det tvangsarbeid for behandling av rusmisbrukere? Hva innebærer i så fall dette i form av tid, type arbeid, lønn og helsehjelp? Kan man «få hjelp» og etter kort tid bli sluppet ut?

Dekret¹ nr. 1

Dekret nr. 1 ble vedtatt av den hviterussiske presidenten 25. januar 2018. Hovedformålet med dekretet er å fremme sysselsetting og iverksette tiltak som skal resosialisere personer som fører en «asosial livsstil» (Viasna 2019, s. 13; Belsat 2018).

Dekret nr. 1 erstattet det kontroversielle Dekret nr. 3 «On the prevention of social dependency» som førte til store sosiale protester våren 2017. Grunnen til at Dekret nr. 3 var så kontroversielt, var at det la opp til bøteleggelse av personer som ikke «deltok i økonomien», det vil si personer som ikke var i arbeid. Dekret nr. 1 er mer moderat, men krever imidlertid at arbeidsløse må betale fullt for offentlige tjenester, som ellers er subsidiert av staten. Dette omfatter varmt vann, gass og oppvarming. Tiltaket skal motivere arbeidsføre arbeidsledige til å søke jobb (Viasna 2019, s. 13).

I forbindelse med at dekretet ble vedtatt, opprettet myndighetene en egen database som registrerer det de betegner som arbeidsføre arbeidsledige. Databasen drives av såkalte sysselsettingskommisjoner på distriktsnivå. Det er registrert rundt 500 000 personer i databasen i dag (Viasna 2019, s. 13).

Det er visse grupper som ikke blir registrert som arbeidsføre arbeidsløse, og dermed slipper å betale fullpris for offentlige tjenester. Dette er:

- mødre som oppdrar barn under 7 år
- handikappede barn under 18 år
- personer som har tre eller flere mindreårige barn

---

¹ Et dekret er en bestemmelse eller beslutning.

- pensjonister
- personer som soner
- personer under tvunget medisinsk behandling
- funksjonshemmede (disabled) - uansett gruppe, årsak og hvor lenge (Tyt.by 2018)

Også personer som har mistet jobben som følge av nedbemanning, kan unntas fra kravet om å betale full pris for offentlige tjenester i seks måneder etter avskjedigelse (Tyt.by 2018).

Det er sysselsettingskommisjonene som unntar disse gruppene. Personer som er i en vanskelig livssituasjon, uten at det defineres nærmere hva, kan også unntas (Viasna 2019, s. 13).

Kritikken mot Dekret nr. 3, og delvis også det nye Dekret nr. 1, skyldes tankegangen om å tvinge eller «motivere» folk til å jobbe ved å true dem med negative konsekvenser. Dette skriver den hviterussiske menneskerettsorganisasjonen Viasna (2019, s. 14). Spesiell bekymring vekker bestemmelsen om at sysselsettingskommisjonene kan sende folk til såkalte Labour Treatment Profilaktoria (LTP) dersom de fører en «asosial livsstil». Det er ikke definert nærmere hva som menes med asosial livsstil, men LTP er sentre for tvungen rehabilitering av personer med kroniske rusproblemer (se under).

Tvangsarbeid for kroniske rusmisbrukere - Labour Treatment Profilaktoria (LTP)

Viasna viser til at hviterussiske myndigheter fortsetter å sende alkoholikere og rusmisbrukere til såkalte LTP-sentre for å bli «resosialisert». Dette har diverse FN-komiteer og ILO kritisert, og de omtaler praksisen som ett av flere eksempler på tvangsarbeid i Hviterussland (Viasna 2019, s. 13, 14).

LTP har eksistert siden Sovjettiden. De ble brukt for å tvangisolere alkoholikere og rusmisbrukere som hadde forbrutt seg på offentlig ro og orden. Etter sammenbruddet av Sovjetunionen i 1991 ble LTP avskaffet i de fleste tidligere sovjetrepublikker. Det er bare Hviterussland og Turkmenistan som fortsatt har LTP-sentre (Viasna 2017).

Sentrene ble ikke brukt i en lengre periode på 1990-tallet, men praksisen ble gjenopptatt mot slutten av tiåret (Viasna 2013). I dag brukes LTP for å rehabilitere kroniske alkoholikere og rusmisbrukere, både medisinsk og sosialt. De innlagte blir isolert og pålagt å arbeide.

For å bli sendt til et LTP-senter må man være kronisk rusmisbruker/alkoholiker og i tillegg ha blitt

- straffet for brudd på administrativ straffelov under påvirkning av rus/alkohol minimum tre ganger i løpet av ett år, og
- advart om at man kan bli sendt til LTP, og
- straffet på nytt for brudd på administrativ straffelov under påvirkning av rus/alkohol innen ett år etter at advarselen ble gitt

Det gjøres helseundersøkelser for å stadfeste hvorvidt en person er alkoholiker/rusmisbruker. Det er den regionale domstolen som fatter vedtak om opphold på LTP (Viasna 2013; Popova 2015).

Personer som ikke kan sendes til LTP, er:

- mindreårige
- menn over 60 år
- kvinner over 55 år
- gravide
- kvinner med barn under ett år
- personer med funksjonshemming (grad 1 eller 2)²
- personer diagnostisert med sykdommer som unntar dem fra LTP (står ikke hvilke)

Viasna (2013) har tidligere påpekt at den juridiske statusen til personer som oppholder seg i LTP, er uklar. De er ikke dømt (ved straff) til å oppholde seg der, men samtidig så er de underlagt kontroll og kan ikke forlate LTP når de vil. De er pålagt å jobbe, og det å nekte å jobbe kan medføre disiplinær straff (i disiplinær celle) på opptil ti dager. De kan ikke oppbevare personlige dokumenter eller penger hos seg.

Perioden i LTP er på tolv måneder. Den kan forlenges i seks måneder dersom man bryter forbudet mot å forlate sentrene vilkårlig, eller om man kommer for sent tilbake fra en permisjon (Viasna 2013; Popova 2015).

Per 2017 fantes det ni LTP-sentre i Hviterussland, og det ble anslått at det totalt satt om lag 6000 personer i slike sentre (Viasna 2017). I 2015 var ett av sentrene reservert for kvinner (Popova 2015).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

---

² Det er ikke nærmere definert hva grad 1 eller 2 innebærer.

Referanser

Skriftlige kilder

- Belsat (2018, 6. april). New decree on “social parasites” to come into force in Belarus. *Belsat*. Tilgjengelig fra <https://belsat.eu/en/news/new-decree-on-social-parasites-to-come-into-force-in-belarus/> [lastet ned 3. april 2019]
- Popova, I. (2015). Inside Belarus’ ”rehab prisons” for alcoholics – in pictures. *The Guardian*. Tilgjengelig fra <https://www.theguardian.com/world/gallery/2015/dec/17/belarus-soviet-jail-for-alcoholics-irina-popova> [lastet ned 3. april 2019]
- Tyt.by (2018, 5. april). Stala izvestno, kogo budut stsjitat tunejadtsami i kakije uslugi budut po polnoj oplatsjivat izjdiventsyj [Det har blitt kjent hvem som vil bli vurdert som parasitter og hvilke tjenester de må betale fullt for]. *Tyt.by*. Tilgjengelig fra <https://finance.tut.by/news587475.html?crnd=12230> [lastet ned 3. april 2019]
- Viasna (2013, 15. oktober). *The essence of the activity therapy centers (LTP) in Belarus*. Minsk: Viasna. Tilgjengelig fra <http://spring96.org/en/news/66543> [lastet ned 3. april 2019]
- Viasna (2017, 24. juli). *The many faces of forced labor in Belarus*. Minsk: Viasna. Tilgjengelig fra <http://spring96.org/en/news/87475> [lastet ned 10. april 2019]
- Viasna (2019, 5. januar). *Human Rights Situation in Belarus: 2018. Analytical review*. Minsk: Viasna. Tilgjengelig fra http://spring96.org/files/misc/review_2018_en.pdf [lastet ned 3. april 2019]

© Landinfo 2019

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.